

APLICATIU
GUIA DOCENT
PROVISIONAL

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Iconografia
Codi	100541
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Primer curs, primer semestre
Horari	Gr. 1: DI-Dc 11.30-13.00; Gr. 2: DI-Dc 13:00-14:30
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Francesc-Josep de Rueda Roigé
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7-b-143
Telèfon (*)	93 581 25 11
e-mail	francescjosep.derueda@uab.cat
Horari d'atenció	Dilluns i dimecres, de 15.30 a 16.30 h

2. Equip docent

Nom professor/a	Francesc-Josep de Rueda Roigé
Departament	Art i Musicologia
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7-b-143
Telèfon (*)	93 581 25 11
e-mail	francescjosep.derueda@uab.cat
Horari de tutories	Dilluns i dimecres, de 15.30 a 16.30 h.

(Afegeix tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

3.- Prerequisits

Es recomana vivament tenir interès i sensibilitat per l'Art i la Història de l'Art.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

L'assignatura, de formació bàsica, s'inclou dins de la matèria "Art" (30 crèdits ECTS).
Els continguts de l'assignatura s'han plantejat a l'entorn de dos punts bàsics:

- I. Reconèixer la importància que la iconografia té com a disciplina instrumental de la història de l'art per tal de fer una adequada lectura de les imatges.
- II. Entendre que la iconografia esdevé l'eina complementària per a poder assimilar les fórmules d'expressió i el significat de les obres d'art estudiades a les altres assignatures.

Objectius:

- Capacitar l'estudiant per a reconèixer els cicles iconogràfics més habituals de l'art.
- Aplicar els continguts teòrics de l'assignatura a la pràctica de l'anàlisi de la imatge.
- Identificar i reconèixer les principals escoles historiogràfiques i les tendències en iconografia.
- Conèixer els recursos bibliogràfics propis de la disciplina.
- Dominar els principals repertoris iconogràfics.
- Plantejar la diversitat i la problemàtica de les imatges en les diferents cultures.
- Domini d'una terminologia històrico-artística adequada.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència CE1. (CE: competències específiques ...)

Resultats d'aprenentatge

Competència .....CE7.

Resultats d'aprenentatge

Competència CT2. (CT: competències transversals)

Resultats d'aprenentatge

Competència CG3. (CGU: competències generals UAB, si no estan incloses a les CT)

6.- Continguts de l'assignatura

1. Qüestions metodològiques. Concepte d'iconografia i d'iconologia. Historiografia i centres de recerca iconogràfica. Interpretació de les imatges: nocions bàsiques. Fonts per a la iconografia. Sagrada Bíblia, textos apòcrifs i literatura hagiogràfica. Mite, mitologia i literatura.
2. Els orígens de la iconografia occidental: la tradició clàssica. De Grècia a Roma. La iconografia dels dotze déus de l'Olimp. Altres divinitats.
3. Iconografia grecoromana. Alguns herois: funció i trets iconogràfics.
4. Iconografia d'altres civilitzacions antigues. Egipte: l'escena de la psicòstasi. Buddha a través de l'art. Hinduisme: principals divinitats. Pervivència en èpoques posteriors.
5. Art Bizantí. La polèmica entre els iconòduls i els iconoclastes. Iconografia de les primeres imatges religioses amb posterioritat al triomf de l'ortodòxia (any 843). Principals creacions iconogràfiques. Programa iconogràfic desenvolupat en la decoració murals d'una església medieval: el Katholikon del monestir d'Hosios Lukas (Grècia).

6. Art Bizantí. Iconografia de Crist, la Verge i els sants. Tipologies. Especial referència als temes de la Dèisi i el Judici Final. Iconografia profana.

7. La imatge cristiana a l'art occidental. L'Apocalipsi i els temes iconogràfics dels Beatus. *Maiestas Domini. Maiestas Mariae.*

8. L'Antic Testament. Fonts i temes. Representacions a les arts plàstiques. El Nou Testament. Fonts i temes. Representacions a les arts plàstiques. El simbolisme tipològic.

9. Influència de l'art antic en l'art medieval i modern.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

El desenvolupament de l'assignatura contempla la següent metodologia:

➤ **3 hores de classe presencial per setmana (activitat dirigida):**

- Classes teòriques.
- Sessions pràctiques.
- Conferències.

➤ **Assistència a Tutories (activitat supervisada)**

- Resolució de dubtes relacionats amb l'assignatura.

➤ **Campus Virtual**

- Materials, calendari i dates de lliurament.

TIPUS D'ACTIVITAT

ACTIVITAT

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Dirigides

Docència a l'aula	45	

Supervisades

Activitat en grup	5	
-------------------	---	--

Activitat individual	20	

Autònomes

Estudi	40	
Lectura	40	

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

L'estudiant ha d'assistir i fer els corresponents exercicis en el grup en el qual s'ha matriculat

Evidència 1.- Lectures obligatòries (1.5 punts, 15 % de la nota final):

- CASTIÑEIRAS GONZÁLEZ, Manuel Antonio, *Introducción al Método Iconográfico*, Tórculo, Santiago de Compostela, 1997 (2a. ed.; també està editat per Ariel, Barcelona, 1998), pp. 21-124 (pp. 19-108 a l'edició publicada per Ariel).

- GARCÍA GUAL, Carlos, *La mitología. Interpretaciones del pensamiento mítico*, Biblioteca de Divulgación Temática / 43, Montesinos, Barcelona, 1987, pp. 9-83.

- VIDAL LORENZO, Cristina, "El origen del mundo en el arte antiguo", *Ars Longa*, 9-10 (2000), pp. 37-50.

- YARZA LUACES, Joaquín, "Reflexiones sobre la iconografía medieval hispana", *Cuadernos de Arte e Iconografía*, t. II, núm. 3 (1989), pp. 27-46.

Data de l'exercici escrit sobre les lectures: 30/10/2013.

Evidència 2.- Exercici escrit d'identificació d'imatges (6 punts, 60 % de la nota final):

El control consistirà en 19 imatges i l'estudiant haurà de ser capaç de reconèixer el tema iconogràfic i, si s'escau, els personatges que s'hi troben representats o qualsevol altra aspecte que el professor

determini. Cadascuna de les imatges contestades erròniament o deixades sense resposta resta 0.5 punts de la suma total de 6 punts.

Data de l'exercici: 8/1/2014 (estudiants amb el primer cognom comprès entre la "A" i la "L"); 13/1/2014 (estudiants amb el primer cognom comprès entre la "M" i la "Z").

Evidència 3.- Exercici escrit on l'estudiant haurà de desenvolupar un tema o comentar una imatge (2.5 punts, 25 % de la nota final).

Data de l'exercici: 8/1/2014 (estudiants amb el primer cognom comprès entre la "A" i la "L"); 13/1/2014 (estudiants amb el primer cognom comprès entre la "M" i la "Z").

Evidència 4.- Actitud i participació (entre +1 punt i -1 punt).

Altres aspectes relacionats:

- Definició del "No presentat": si l'estudiant només s'ha presentat a un o dos dels tres exercicis (evidències 1, 2, 3) i els ha superat, obtindrà un "no presentat" quan la suma global no arribi a l'aprobat o a una qualificació superior. En cas contrari, li constarà la nota que hagi tret.
- Revisió de les proves: el professor establirà amb suficient anticipació dia i hora de revisió de la prova escrita. L'alumne tindrà el dret a revisar l'examen en el dia i hora proposat.
- Els casos particulars: l'alumne ha de concertar tutoria personal amb el professor corresponent a començament de curs.
- Reavaluació: La normativa d'avaluació en els estudis de la Universitat Autònoma de Barcelona (Acord del Consell de Govern de 30 de setembre de 2010 modificat per l'acord de 17 de novembre de 2010) no la preveu. En conseqüència, NO hi ha reavaluació.
- Nota important: En casos degudament justificats (sempre segons el criteri del professor) en què un estudiant no hagi pogut fer algun dels exercicis en la data fixada, tindrà l'oportunitat de realitzar-lo el dia 15 de gener de 2014.

9- Bibliografia i enllaços web

AGHION, I. – BARBILLON, C. – LISSARRAGUE, F., *Guía iconográfica de los héroes y dioses de la Antigüedad*, Alianza, Madrid, 1997 (ed. original francesa: 1994).

BAUDRY, Gérard-Henry, *Les symboles du christianisme ancien. Ier-VIIe siècle*, Cerf, París, 2009.

CASTIÑEIRAS GONZÁLEZ, Manuel Antonio, *Introducción al Método Iconográfico*, Tórculo, Santiago de Compostel.la, 1997 (2a. ed.; també està editat per Ariel, Barcelona, 1998).

DUCHET-SUCHAUX, Gaston – PASTOUREAU, Michel, *Guía iconográfica de la Biblia y los santos*, Alianza, Madrid, 1996 (traduït de l'ed. francesa del 1994; ed. original: 1990).

ESTEBAN LORENTE, Juan Francisco, *Tratado de iconografía*, Colección Fundamentos, núm. 110, Istmo, Madrid, 1994.

EVANS, Helen C. – Wixom, William D. (ed.), *The Glory of Byzantium. Art and Culture of the Middle Byzantine Era A.D. 843 – 1261*, The Metropolitan Museum of Art, Nueva York, 1997.

FERRANDO ROIG, Juan, *Iconografía de los santos*, Ediciones Omega, Barcelona, 1950 (reimpr. 1996).

GARCÍA GUAL, Carlos, *Introducción a la mitología griega*, Humanidades, núm. 4102, Alianza, Madrid, 1999 (ed. original: 1992).

GARCÍA GUAL, Carlos, *La mitología. Interpretaciones del pensamiento mítico*, Biblioteca de Divulgación Temàtica / 43, Montesinos, Barcelona, 1987.

GERARD, André-Marie (amb la col.laboració d'Andrée Nordon-Gerard i François Tollu), *Diccionario de la Biblia*, Milhojas, Anaya & Mario Muchnik, Madrid, 1995 (ed. original francesa: 1989).

GOMBRICH, Ernest Hans, *Los Usos de las imágenes: estudios sobre la función social del arte y la comunicación visual*, Debate, Barcelona, 2003 (ed. original anglesa: 1999).

GRABAR, André, *Las vías de la creación en la iconografía cristiana*, Alianza Forma, núm. 49, Alianza, Madrid, 1985 (ed. original francesa: 1979).

GRIMAL, Pierre, *Diccionario de mitología griega y romana*, Paidós, Barcelona, 1981 (ed. revisada per l'autor; ed. original francesa: 1951; publicat en català l'any 2008).

Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, 8 volums dobles, Artemis Verlag, Zurich-Munic, 1981-1997.

MONREAL Y TEJADA, Luis, *Iconografía del Cristianismo*, El Acanalado, núm. 37, El Acanalado,

Barcelona, 2000.

PANOFSKY, Erwin, *Estudios sobre iconología*, Alianza Universidad, núm. 12, Madrid, 1972 (ed. original anglesa: 1962).

RÉAU, Louis, *Iconographie de l'art chrétien*, sis volums, Presses Universitaires de France, París, 1955-1959 (traduït al castellà per Ediciones del Serbal, Barcelona, 1996-2000; dels volums 2-6 se n'ha publicat, en castellà, una 2a. ed.: 1999-2002).

SAXL, Fritz, *La vida de las imágenes. Estudios iconográficos sobre el arte occidental*, Alianza Forma, núm. 89, Alianza, Madrid, 1989 (ed. original anglesa: 1957).

SEBASTIÁN LÓPEZ, Santiago, *Iconografía Medieval*, Etor, Donostia, 1988.

VÉLEZ DE CEA, Abraham, *El Budhismo*, Biblioteca de las Religiones, 12, Ediciones del Orto, Madrid, 2000.

VIDAL LORENZO, Cristina, "El origen del mundo en el arte antiguo", *Ars Longa*, 9-10 (2000), pp. 37-50.

VORÁGINE, Santiago de la, *La leyenda dorada*, Alianza Forma, núms. 29 i 30, Alianza, Madrid, 1982.

WILKINSON, Richard H., *Todos los dioses del Antiguo Egipto*, Oberon, Madrid, 2003 (ed. original anglesa: 2003).

YARZA LUACES, Joaquín, "Reflexiones sobre la iconografía medieval hispana", *Cuadernos de Arte e Iconografía*, t. II, núm. 3 (1989), pp. 27-46.

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE